

**РОЛЬ ПРИНЦИПУ «ПОВАГИ ПРАВ ЛЮДИНИ»
У МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИНАХ**

Через посилення небезпек, що постають зараз перед людиною у міжнародному праві, варто звертати особливу увагу на застосування принципу «поваги прав людини» у міжнародних фінансово-кредитних відносинах. Дійсно, жоден міжнародний договір не може передбачати норми щодо кредитування проекту, який прямо чи опосередковано порушуватимуть права людини тощо. Цим принципом на кредиторів покладено обов'язок ретельно перевіряти цілі кредитування та ймовірність завдання шкоди інтересам людей за його використання.

Ще 1928 року В. М. Корецький зазначав, що принципи міжнародного права відіграють найважливіше значення у розвитку міжнародного економічного права. Це стало основою подальшого розвитку міжнародних економічних відносин Радянського Союзу, який почав інтенсивну міждержавну економічну співпрацю вже у 30-х роках XX століття. Товарообіг СРСР 1940 року сягав майже 3 млрд руб. (за курсом рубля станом на 1940 рік) [1, с. 240–241].

Звісно, сучасне міжнародне право функціонує, зокрема, на основі принципів, пов'язаних із забезпеченням поваги до прав людини. Одним з таких принципів є галузевий «принцип поваги до прав людини в міжнародних економічних відносинах» [5, р. 63–64]. Показники реалізації поваги до прав людини в межах фінансово-кредитних відносин виступають гарантією правильності обраного шляху міжнародної економічної співпраці держав. Захист прав людини, натомість, може слугувати причиною блокування будь-якого рішення, навіть економічно вигідного для держави.

Справедливим буде зазначити про те, що ні в статтях Угоди Міжнародного валютного фонду, ні в статтях 1945 року «Про Міжнародний банк реконструкції та розвитку» не містяться положення про врахування прав людини у діяльності цих міжнародних організацій зокрема, чи у міжнародних фінансово-кредитних відносинах в цілому [3; 4].

Однак це не може бути причиною для порушення зазначеного принципу. МВФ, наприклад, є спеціалізованою установою ООН. А відповідно до частини 3 статті 1 Статуту ООН, держави зобов'язані здійснювати міжнародне співробітництво у заохоченні та розвитку поваги до прав людини й основних свобод для всіх [6].

Також при здійсненні міжнародних фінансово-кредитних відносин суб'єктам міжнародного права слід пам'ятати про те, що основні принципи міжнародного права (до якого відноситься і згаданий вище принцип «поваги до прав людини») поширюється на всіх учасників міжнародних правовідносин в силу своєї природи та міжнародно-правового закріплення.

Але є й інші юридичні події міжнародного-економічного характеру, окрім укладення та виконання міжнародних кредитних договорів, на які цей принцип має безпосередній вплив.

Рішення міжнародних судів (як-от, Європейського суду з прав людини) зазвичай містять положення про суму, яка виплачується Державою-порушницею скаржнику. І така сума має бути звільнена від податків або збільшеною на розмір усіх можливих податків та зборів. Аналогічно у кредитних договорах. Вважаємо це характерною ознакою міжнародних економічних, фінансових та фінансово-кредитних відносин.

На противагу зазначеній нормі, у законодавстві багатьох держав (в тому числі – України) міститься положення про те, що повернення боргу не може вважатись доходом чи прибутком, а тому не підлягає оподаткуванню.

Таким чином, норми національного законодавства не передбачають оподаткування повернення боргу, а міжнародного права – надання коштів у позику.

Отже, реалізація принципу «поваги до прав людини» при здійсненні міжнародних публічних економічних правовідносин має сьогодні недостатнє нормативне закріплення, проте важливе значення у застосуванні.

Джерела:

1. Бувайлик Г. Е. Правовое регулирование международных экономических отношений. Київ : Наукова думка, 1977. 385 с.
2. Кредитна угода між Україною як Позичальником, Національним банком України як Агентом Позичальника та Європейським Союзом як Кредитором (1 000 000 000 євро). Портал Верховної

- Ради України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005.
3. Статті Угоди 1945 р. (Про Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку). Портал Верховної Ради України. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996_028.
 4. Articles of Agreement of the International Monetary Fund. IMF. URL : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm>.
 5. Hackler L., Hefner F., Witte M.D. The Effects of IMF Loan Condition Compliance on GDP Growth. The American Economist. March, 2019. DOI : <https://doi.org/10.1177/0569434519836994>.
 6. Charter of the United Nations. United Nations. URL : <http://www.un.org/en charter-united-nations/>.